

Др Санда Ђорац,
доценткиња

УДК: 347.919(497.11)
DOI: 10.46793/UPSSX.541C

ВРАЋАЊЕ У ПРЕЂАШЊЕ СТАЊЕ У ПАРНИЧНОМ ПРОЦЕСНОМ ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ*

Резиме

У раду је обрађен процесни институт *restitutio in integrum* (враћање у пређашње стање) кроз анализу услова предвиђених законом и разлога (оправданих и неоправданих) којима се руководи суд. Овај процесни инструмент има за циљ заштиту странака у поступку од правних последица пропуштања рока или рочишта, уколико за то пропуштање постоје оправдани разлози. При томе, законом није ближе регулисано шта се сматра оправданим разлогом, па се овај појам сматра стандардом чије ближе одређење дају судови, кроз своја тумачења у судској пракси.

Кључне речи: враћање у пређашње стање, Закон о парничном поступку, оправдани и неоправдани разлози, судска пракса

1. Увод

Restitutio in integrum или враћање у пређашње стање је процесни инструмент предвиђен Законом о парничном поступку,¹ који омогућава да се отклони штетна последица процесног пропуштања.² Овај институт се у теорији назива и *remedium aequitatis* због тенденције толерантног поступања према оправданим пропустима које прожимају овај институт.³ Одредба чл. 109 Закона о парничном поступку прописује: „ако странка пропусти рочиште или рок за предузимање неке радње у поступку и услед тога изгуби право на предузимање те радње, суд ће тој странци на њен предлог да дозволи да накнадно изврши ту радњу (враћање у пређашње стање) кад постоје оправдани разлози за

---

* Рад је резултат истраживања на пројекту Правног факултета Универзитета у Крагујевцу: „Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније”, који се финансира из средстава Факултета.

¹ Закон о парничном поступку (Сл. гласник РС, бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС, 74/2013 - одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020), чл. 109-114 (у даљем тексту ЗПП).

² Познић, Б., *Коментар Закона о парничном поступку*, Београд, 2009, стр. 268.

³ Трива, С., Дика, М., *Грађанско парнично процесно право*, Загреб, 2004, стр. 391.

пропуштање“. Наиме, положај странке се погоршава ако она због пропуштања изгуби право да предузме пропуштenu радњу (преклузија), а оваква једна последица била би неправично строга ако странка не би имала могућност да је отклони у случају у коме јој се пропуштање не може приписати у немарност.⁴ Враћање у пређашње стање је средство предвиђено да се у таквом случају последица пропуштања отклони и да се странци поново омогући да радњу предузме, односно да се отклони неповољна процесна ситуација у којој се без своје кривице нашла једна од странака, односно њен заступник, а разлог је, могло би се рећи, успостављање једнакости и равнотеже међу странкама. У теорији се наводи и да је крајњи циљ овог процесног института правичност, да се не би догодило да странка трпи последице фактичке спречености за процесно делање или да евентуално њен парнични противник управо због тога успе у парници.⁵ Ако суд усвоји предлог, односно када утврди да је предлог основан, доноси решење, које мора бити образложено и дозвољава враћање у пређашње стање. Истовремено поступак се враћа у оно стање у коме се налазио пре пропуштања, па када је враћање дозвољено због пропуштеног рока сматра се да је пропуштена радња предузета на време, односно када је враћање дозвољено због пропуштања рочишта, оно ће се поново одржати. Осим тога, укидају се све одлуке које је суд због пропуштања донео. Но, како се у теорији истиче, не ради се о укидању. Враћањем парнице у стање у коме се налазила пре пропуштања, поменуте одлуке губе важност по сили закона, а не решењем о дозволи повраћаја.⁶ У погледу тих одлука решење о укидању има дакле декларативни смисао.⁷ У теорији је посебно подцртано и да по својој природи повраћај није правни лек⁸ То потврђује и чињеница да се не налази у делу ЗПП који регулише правне лекове. Међутим има и супротних схватања, да је враћање у пређашње стање ванредни правни лек јер му је сврха стављање ван снаге незаконитих одлука.⁹

---

⁴ Познић, Б., Ракић Водинелић, В., *Грађанско процесно право*, Београд, 2015, стр. 276.

⁵ У том смислу Станковић, Г., Боранијашевић, В., *Грађанско процесно право*, Ниш, 2020, стр. 279.

⁶ Познић, Б., *нав. дело*, стр. 272.

⁷ Исто.

⁸ Исто, стр. 268.

⁹ Вид. Zuglia, S., *Грађански парнични поступак ФНРЈ*, Загреб, 1957, стр. 483, 512. Интересантно је решење у аустријском парничном поступку, где се посебно регулишу правни лекови против пропуштања, међу којима је и предлог за враћање у пређашње стање (Wiedereinsatzungsantrag). Поред предлога за враћање у пређашње стање аустријски Zivilprozessordnung (Законик о грађанском судском поступку) предвиђа и постојање приговора (Widerspruch) и посебне жалбе (Berufung). При свему овоме, законом су жалба и приговор дозвољени само против пресуда на основу пропуштања, док је предлог за враћање у пређашње стање дозвољен против свих последица пропуштања, из чега се да закључити да законодавац третира предлог за враћање у

У регулативи држава у региону,¹⁰ са којима Република Србија дели готово јединствено историјско наслеђе, а важећи закони о парничном поступку бивших југословенских република баштине исту правну традицију и ослањају се на Савезни закон СФР Југославије из 1976. године,¹¹ препознају се сличности али и разлике у регулисању института враћања у пређашње стање. Најпре, нпр. са одређеним разликама у погледу рока за подношење, овај институт је регулисан у словеначком Закону о парничном поступку¹² и Закону о парничном поступку Северне Македоније,¹³ док се у Закону о парничном поступку Хрватске,¹⁴ Републике Српске,¹⁵ Федерације Босне и Херцеговине¹⁶ и Црне Горе¹⁷ разлика препознаје у чињеници да враћање у пређашње стање није дозвољено ако се пропуштање странке може приписати (битној) повреди поступка због које се може изјавити правни лек.

2. Услови и поступак за враћање у пређашње стање

До отклањања последица пропуштања може доћи ако су испуњени услови које прописује ЗПП. Односно, законом је враћање у пређашње стање допуштено под тачно одређеним условима да не би (евентуално) дошло до

пређашње стање као правно средство. Бодирога, Н., *Враћање у пређашње стање у парничном поступку*, Гласник Адвокатске коморе Војводине, бр. 10/2008, стр. 441.

¹⁰ Термин државе региона се последњих година одомаћио у правној и политичкој пракси без претензија да осим географске добије било коју другу одредницу. Поњавић, З., *Правичност у остваривању имовинских породичних односа*, Зборник радова: Дани породичног права - Имовинскоправни аспекти породичних односа, Мостар, бр. 6/2018, стр. 10.

¹¹ Закон о парничном поступку (Сл. лист СФРЈ, бр. 4/77), који је био главни извор парничног процесног права од свог ступања на снагу 1. јула 1977. године.

¹² *Zakon o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečišćeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 16/19 – ZNP-1, 70/19 – odl. US, 1/22 – odl. US in 3/22 – ZDeb)*, чл. 117 ст. 2.

¹³ Закон за парнична постапка (Службен весник на Република Македонија, бр. 7/2011/пречистен текст/ и бр. 124/2015), чл. 110 ст. 2.

¹⁴ Закон о парничном поступку Хрватске (СЛ СФРЈ, 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, и НН 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22), чл. 117 ст. 2.

¹⁵ Закон о парничном поступку Републике Српске (Сл. гласник РС, бр. 58/2003, 85/2003, 74/2005, 63/2007, 105/2008 - одлука УС, 45/2009 - одлука УС, 49/2009, 61/2013 и 109/2021 - одлука УС), чл. 330 ст. 2.

¹⁶ Закон о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине (Сл. новине ФБиХ, бр. 53/2003, 73/2005, 19/2006 и 98/2015), чл. 330 ст. 2.

¹⁷ Закон о парничном поступку Црне Горе (Сл. лист РЦГ, бр. 22/2004, 28/2005 - одлука УС и 76/2006 и Сл. лист ЦГ, бр. 47/2015 - др. закон, 48/2015, 51/2017, 75/2017 - одлука УС, 62/2018 - одлука УС, 34/2019, 42/2019 - испр. и 76/2020), чл. 112 ст. 2.

злоупотребе процесних овлашћења:¹⁸ да је странка пропустила рок, рочиште или стадијум за предузимање одређене парничне радње;¹⁹ да пропуштenu радњу странка не може више предузети у наставку поступка и да због тога трпи неке штетне последице; да је због пропуштања изгубила право да пропуштenu радњу накнадно предузме; да постоји оправдан разлог који је изазвао пропуштање; да је допуштено да се тражи враћање у пређашње стање односно да оно није законом искључено;²⁰ да странка предложи да јој се допусти враћање у пређашње стање да би пропуштenu радњу накнадно предузела; да се враћање у пређашње стање затражи у законом одређеном року. Уколико су законски услови испуњени прихвата се фикција да је пропуштена радња предузета у прописаном року или на рочишту на коме је требало да буде предузета, дакле узима се да је благовремено извршена.²¹

Предлог за враћање у пређашње стање подноси се у форми поднеска суду код кога је требало извршити пропуштenu радњу, што га сврстава у ред правних средстава ремонстративног карактера. Свакако се то може довести у везу са начелом ефикасности парничног поступка, односно настојањем да парнични поступак буде ефикасан и економичан. У предлогу се мора навести разлог пропуштања. Предлог се мора поднети у року од осам дана, рачунајући од дана кад је престао разлог који је проузроковао пропуштање, а ако је странка тек касније сазнала за пропуштање, од дана кад је за то сазнала (субјективни рок). После протеча 60 дана од дана пропуштања не може се тражити враћање у пређашње стање (објективни рок).²² Ако се враћање у пређашње стање предлаже због пропуштања рока, предлагач је дужан да истовремено са подношењем предлога предузме и пропуштenu радњу. Пропуштена радња предузима се условно, што значи да ће бити релевантна само ако суд уважи предлог за враћање у пређашње стање.²³

Поступак по предлогу представља инцидентни поступак који не утиче на ток парнице, али суд може одлучити да застане са поступком до правноснажности решења о предлогу. Суд најпре испитује формалну уредност,

---

¹⁸ Вид. Станковић Г., Боранијашевић, В., *нав. дело*, стр. 279, Станковић, Г., Рачић, Р., *Парнично процесно право*, Бања Лука, 2010, стр. 274.

¹⁹ Враћање у пређашње стање се може тражити због пропуштања рочишта или рока за предузимање неке радње у поступку, па у зависности од тога тражилац има обавезу да учини вероватним да су оправдани разлози за пропуштање трајали довољно да се пропусти рочиште, односно да су трајали током целог временског периода законом приписаног рока за предузимање пропуштене радње (Решење Апелационог суда у Нишу, Гж. 1182/2020 од 10.6.2020. године).

²⁰ Без ове одредбе постојала би могућност да се правноснажност судских одлука доводи у питање неодређени број пута. Трива, С., Дика, М., *нав. дело*, стр. 391.

²¹ Палачковић, Д., *Парнично процесно право*, Крагујевац, 2004, стр. 141.

²² У поступку у привредним споровима објективни рок за подношење предлога за враћање у пређашње стање је 30 дана (вид. ЗПП, чл. 486 ст. 1).

²³ У том смислу Трива, С., Дика, М., *нав. дело*, стр. 392.

благовременост и дозвољеност предлога за враћање у пређашње стање. Неблаговремене и недозвољене предлоге за враћање у пређашње стање суд одбацује решењем.²⁴ Интересантно решење садржи нпр. Закон о парничном поступку Хрватске који прописује да враћање у пређашње стање није допуштено ако се пропуштање странке може приписати битној повреди поступка због које се може изјавити правни лек.²⁵ Према ставу теорије, ако је до пропуштања дошло због битне повреде одредаба парничног поступка коју је починио суд, премда се такво пропуштање не може приписати кривици странке, не би се требало сматрати да постоје оправдани разлози за тражење повраћаја ако се штетне последице повраћаја могу отклонити правним леком, нпр. жалбом против одлуке која је због пропуштања донесена.²⁶ Овакво законско решење свакако омогућава убрзање поступка и смањење трошкова. Са друге стране, уколико битна повреда одредаба парничног поступка постоји вратиће се по жалби правна ствар првостепеном суду, што ће омогућити странци предузимање радње.

Даље, када се говори о неблагоприятним и недозвољеним предлозима за враћање у пређашње стање, ЗПП прописује да ће онај предлог који није заснован на општепознатим чињеницама, а странка уз предлог није поднела нити предложила одговарајуће доказе или уз предлог није предузела пропуштenu радњу, суд одбацити као неуредан.²⁷ Са друге стране, уколико је поднет дозвољен и благовремен предлог за враћање у пређашње стање уз који је предузета и пропуштена радња, приложени су или предложени докази ради утврђивања оправданости разлога, а суд оценом тих доказа утврди да разлози нису оправдани, донеће решење којим се предлог одбија.²⁸ Разлози за одбијање предлога за враћање у пређашње стање у судској пракси су бројни (нпр. погрешно уписивање термина рочишта од стране пуномоћника;²⁹ одсуство

---

²⁴ ЗПП, чл. 113 ст. 1.

²⁵ Закон о парничном поступку Хрватске, чл. 117 ст. 2 Наведена одредба је у ЗПП Хрватске унета Законом о измјенама и допунама Закона о парничном поступку, НН 117/2003, чл. 58.

²⁶ Трива, С., Дика, М., *нав. дело*, стр. 391.

²⁷ ЗПП, чл. 113 ст. 2.

²⁸ Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења Привредног апелационог суда одржаној 23.10.2012. године - Судска пракса привредних судова - Билтен бр. 3/2012.

²⁹ У једном случају суд је био става да је пуномоћник тужиоца уредно позван, а да с обзиром на чињеницу да је знао да може доћи до проблема са евидентирањем термина (правдао је то својом болешћу која се односи на замену бројева при читању и писању која може да води до потпуне неспособности за математичко расуђивање), био је у обавези да изврши проверу односно да испољи посебну пажњу не само приликом уписивања термина него и касније приликом провере већ утврђеног термина (вид. решење Вишег суда у Чачку, Гж. 704/2018 од 28.1.2019. године). У том смислу је и решење Вишег суда у Чачку (Гж. 1334/2019 од 17.6.2020. године) у коме се наводи:

пуномоћника због поступања у другом предмету;³⁰ отказ пуномоћја;³¹ пропуштање странке да благовремено ангажује пуномоћника;³² неблаговремено достављање доказа о разлозима за пропуштање рочишта, итд.).³³

О предлогу за враћање у пређашње стање одлучује се, по правилу, без расправе, а ако суд процени да је ради правилног утврђивања чињеница потребно изводити доказе заказаће рочиште. Односно, извођење доказа је у неким случајевима потребно и има за циљ утврђивање да ли су разлози за враћање у пређашње стање оправдани. Терет доказивања постојања чињеница које чине вероватним постојање оправданих разлога за пропуштање је на странци која подноси предлог и тражи враћање поступка у процесно стање пре насталог пропуштања.³⁴ Тако је у једној одлуци суд заузео став да када пуномоћник тужиоца у предлогу за враћање у пређашње стање наведе да због квара на возилу није приступио на заказано рочиште и у циљу утврђивања те

„Пуномоћник тужиоца је поднеском предложио враћање у пређашње стање и као разлог оправданости свог изостанка са рочишта је навео да је грешком уписао датум одржавања наредног рочишта а која грешка је последица породичних проблема због одласка члана породице у болницу. Инстанциони суд је био на становишту да је правилно првостепени суд, имајући у виду одредбе чл. 109 и 110 ЗПП, нашао да грешка уписивања датума одржавања наредног рочишта у роковник адвоката који је са дугогодишњим стажом није оправдан разлог за враћање у пређашње стање“.

³⁰ Суд не сматра оправданим одсуство пуномоћника странке због поступања у другом предмету јер је адвокат као предузетник дужан да свој посао организује тако да може да испуни своје преузете обавезе у заступању (вид. решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 210/2016 од 8.2.2016. године). Суд је у једном случају био на становишту да нема места прихватању захтева за враћање у пређашње стање пуномоћника тужиоца када у његовој канцеларији ради више адвоката који су били у могућности да приступе рочишту с обзиром да су имали пуномоћје за заступање (вид. решење Вишег суда у Чачку, Гж. 521/2015 од 3.2.2016. године).

³¹ Како отказ пуномоћја за суд производи дејство од дана достављања обавештења суду, то последице неблаговременог обавештења суда о датом отказу сноси странка и исте се не могу сматрати оправданим разлогом за враћање у пређашње стање (вид. решење Привредног апелационог суда, Пж. 6585/2015 од 10.12.2015. године).

³² С обзиром на потребу да се спречи злоупотреба процесних права и да се поступак оконча у разумном року (вид. решење Вишег суда у Чачку, Гж. 341/2020 од 24.2.2020. године).

³³ Код чињенице да тужилац уз предлог за враћање у пређашње стање, као ни у одређеном року од седам дана, није доставио доказе - медицинску документацију о својој спречености, првостепени суд је правилно нашао да се не може сматрати да је тужилац пропустио рочиште на коме је донето решење о повлачењу тужбе из оправданих разлога, односно оправданост истих није доказао, због чега је применом чл. 109 ЗПП одлучено као у изреци побијаног решења (вид. решење Вишег суда у Чачку, Гж. 707/2019 од 22.1.2020. године). Вид. у том смислу и Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 457/2017(2015) од 29.5.2017. године

³⁴ Решење Апелационог суда у Нишу, Гж. 1182/2020 од 10.6.2020. године

чињенице предложи извођење доказа, а првостепени суд не закаже рочиште како би извео предложене доказе и оценио исте, то представља битну повреду одредаба поступка, када без извођења тих доказа суд утврди да нису испуњени услови за враћање у пређашње стање.³⁵ Наиме, у конкретном случају првостепено решење је укинута, а у поновном поступку је наложено првостепеном суду да закаже рочиште поводом предлога за враћање у пређашње стање, да изведе предложене доказе и да по оцени истих, утврди да ли је пуномоћник тужиоца због квара на путничком возилу изостала са рочишта на коме је донето решење којим се тужба сматра повученом, односно наведено је да уколико се утврди да пуномоћник тужиоца због квара на путничком возилу који се десио на путу није могла да приступи на заказано рочиште, онда би та чињеница представљала оправдан разлог за изостанак са рочишта.³⁶

Против решења којим се усваја предлог за враћање у пређашње стање није дозвољена жалба, осим ако је усвојен неблаговремен, недозвољен или неуредан предлог.³⁷ Следи да је правни лек дозвољен против решења о одбацивању предлога и против решења о одбијању предлога, док ревизија није допуштена јер се овим решењем не окончава правноснажно поступак.

Правноснажношћу решења о дозволи враћања у пређашње стање парница се враћа у оно стање у коме се налазила пре пропуштања.³⁸ Следствено томе, суд мора укинути све одлуке које су последица пропуштања, а ако је пропуштено рочиште, оно се поново заказује.

Без обзира на исход предлагач сноси трошкове поступка који су настали поводом предлога за повраћај у пређашње стање. Утемељење оваквог става свакако треба видети у томе да је странка дужна да независно од исхода парнице накнади противној странци трошкове које је проузроковала својом кривицом или случајем који се њој догодио.³⁹

3. (Не) оправдани разлози за враћање у пређашње стање

Приликом одлучивања о дозвољености предлога за враћање у пређашње стање првостепени суд цени да ли су (објективни или субјективни) разлози

---

³⁵ Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 61/2016(1998) од 15.1.2016. године

³⁶ Исто.

³⁷ У теорији се став законодавца да против решења којим се усваја предлог за враћање у пређашње стање жалба, по правилу, није дозвољена оправдава околношћу да је враћањем у пређашње стање успостављена поремећена равнотежа у поступку која је настала тиме што је један парничар оправдано био спречен да фактички предузима парничне радње. Вид. Станковић, Г., Боранијашевић, В., *нав. дело*, стр. 281.

³⁸ Познић, Б., Ракић Водинелић, В., *нав. дело*, стр. 278.

³⁹ ЗПП, чл. 155.

пропуштања рока или рочишта таквог значаја да изостанак чине оправданим, односно „да ли је чињеница на којој је заснован предлог за повраћај учињена вероватном и оцењена као оправдан разлог пропуштања“.⁴⁰ Но, ЗПП не прецизира који су разлози оправдани, односно није дефинисано када је испуњен овај услов. Оправдани су, свакако, непредвидиви, изузетни, неочекивани и неотклоњиви догађаји, односно они догађаји чије наступање странка није могла предвидети, нити је њихове последице могла спречити или отклонити.⁴¹ Оправданост разлога питање је конкретних околности. У судској пракси оправданим разлогом за враћање у пређашње стање сматра се, на пример, саобраћајни удес, закашњење превозног средства,⁴² болест,⁴³ временске непогоде, неуредан позив на рочиште,⁴⁴ спреченост због службених

---

⁴⁰ Познић, Б., *нав. дело*, стр. 277.

⁴¹ У судској пракси оцену оправданости разлога који је довео до пропуштања предузимања процесне радње суд цени узимајући у обзир, како све околности конкретног случаја које су довеле до пропуштања, тако и реалне могућности да се пропуштање избегне, односно могућности за предузимање одређених радњи да до пропуштања и не дође (Пресуда Привредног апелационог суда, Пж. 5706/2016 од 15.6.2017. године).

⁴² Вид. Одлуку Врховног суда Војводине, Гж. 129/81, наведено према Петрушић, Н., Симоновић, Д., *Коментар закона о парничном поступку*, Београд, 2012, стр. 233.

⁴³ Болест се према већ установљеној судској пракси узима као оправдан разлог за пропуштање правних радњи у поступку, али под условом да странка докаже постојање и по потреби трајање болести, начин наступања и здравствене последице које изазива (Вид. решење Апелационог суда у Нишу, Гж. 1182/2020 од 10.6.2020. године и решење Вишег суда у Суботици, Гж. 206/2017 од 5.12.2018. године.). Наведено потврђује и одлука суда у којој се наводи да странка која поднесе захтев за враћање у пређашње стање због пропуштања рока за изјављивање жалбе има обавезу да учини вероватним постојање оправданих разлога који су спречили изјављивање овог правног лека и то током целог временског периода законом прописаног рока за подношење жалбе, а уколико се као разлог за пропуштање наводи спреченост за рад услед болести, иста мора бити доказана на начин прописан одредбама прописа којима се регулише питање здравствене заштите и здравственог осигурања (Решење Апелационог суда у Нишу, Гж. 1182/2020 од 10.6.2020. године). Оправданост разлога за пропуштање рочишта због болести цени се на основу целокупно приложене документације о стању и току болести (Решење Привредног апелационог суда, Пж. 7585/2015 од 3.3.2016. године). Дакле, оправданост разлога за враћање у пређашње стање због болести питање је конкретних околности (вид. нпр. решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 375/2018(2017) од 7.5.2018. године).

⁴⁴ Позив за рочиште упућен тужиоцу није био правно перфектан, јер супротно одредби ЗПП није била означена судница у којој ће се рочиште одржати (тужилац је у предлогу за враћање у пређашње стање навео да је на рочиште закаснио зато што је тражио судницу у којој ће суђење бити одржано), из чега према ставу суда произлази да тужилац за то рочиште није био уредно позван, услед чега има места укидању решења о повлачењу тужбе и усвајању предлога за враћање у пређашње стање (Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 32/2017(2016) од 27.9.2017. године).

обавеза,⁴⁵ итд. Другим речима, оправданим разлогом се сматрају сви они догађаји на које странке објективно нису могле утицати, а у директној су узрочно последичној вези са насталим пропуштањем, које је довело до настанка правних последица за странку у поступку.⁴⁶ Иако је суду остављена најшира могућност да те разлоге процењује посматрајући их као објективне сметње или као сметње у односу на конкретну странку, постојање оправданог разлога за пропуштање не би се смело тумачити ни превише екстензивно ни превише рестриктивно, јер би се на тај начин депласирао тај институт и угрозила правна сигурност.⁴⁷ Оцену оправданости разлога који је довео до пропуштања предузимања процесне радње суд цени узимајући у обзир све околности конкретног случаја које су довеле до пропуштања, али и реалне могућности да се пропуштање избегне, односно могућности за предузимање одређених радњи да до пропуштања и не дође. Дакле, било да се ради о објективним или субјективним разлозима суд оцењује да ли је странка уложила довољан степен пажње и напора да пропуштање спречи.

---

⁴⁵ На пример, у једном спору чији је предмет била измена одлуке о начину одржавања личних односа тужиоца са малолетном ћерком, па је суд по овој тужби одредио извођење доказа саслушањем парничних странака, тужилац је поднеском обавестио суд да није у могућности да приступи рочишту због тога што је службено спречен као радник МУП-а, те је правдао одсуство и молио одлагање рочишта. Наведеном рочишту нису приступили ни тужилац ни његов пуномоћник, ни тужена ни њен пуномоћник, па је суд донео решење којим се тужба сматра повученом. Тужилац поднеском за враћање у пређашње стање тражи стављање ван снаге решења о повлачењу тужбе и прилаже потврду полицијске станице о службеној спречености тужиоца да приступи на наведено рочиште. Првостепени суд такав предлог одбацује као неуредан, ценећи да је рочишту морао да приступи пуномоћник, не и тужилац. По ставу другостепеног суда, првостепени суд је оценио приложене доказе и предлог за враћање у пређашње стање са образложењем да је на предметном рочишту требало извести доказ саслушањем парничних странака, па за случај оправдане спречености тужиоца, што је он и доказао приложеном потврдом, суд је то рочиште морао да одложи без обзира да ли је приступио пуномоћник тужиоца или не. У супротном онемогућио би тужиоца да расправља, зато предлог није ни неуредан ни неблаговремен па га не треба одбацити, већ о њему мериторно одлучити (вид. решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж2. 2/2014(2013) од 22.1.2014. године).

⁴⁶ Садржај претпоставке „оправдани разлози“ утврђује се по правилима о интерпретацији правних стандарда. Сваки догађај озбиљније природе који разумно представља сметњу за странку да предузме неку радњу може бити разлог за враћање у пређашње стање. Разлог ће бити оправдан ако га странка својим понашањем није скривила, ако се може приписати случају који јој се догодио. Но, оправданост разлога не би требало увек идентификовати са постојањем кривице (незнање, омашка). Да ли је разлог оправдан треба просуђивати узимајући у обзир лична својства странке као и све остале релевантне околности. Трива, С., Дика, М., *нав. дело*, стр. 391.

⁴⁷ Вид. Чизмић, Ј., *Поврат у пријашње стање*, Правни живот, бр. 13/2007, стр. 556-557 и литературу на коју се аутор позива.

Признање или пристанак противне странке да се допусти враћање у пређашње стање без значаја су јер диспозиција странака у овом смислу није правно релевантна.⁴⁸ Суд је *ex officio* дужан да испита да ли је враћање допуштено и да ли постоје сви потребни услови. У теорији се наводе примери када је ово правно средство недопуштено: ако је странка пропустила да на припремном рочишту изнесе све чињенице или предложи све доказе, јер се не ради ни о пропуштању рока, ни о пропуштању рочишта;⁴⁹ ако се пропуштена радња може накнадно предузети;⁵⁰ ако странка своју неповолну процесноправну ситуацију може да отклони другим редовним процесноправним средствима;⁵¹ ако су пропуштени материјалноправни рокови (нпр. пропуштање рока од 30 дана за подношење тужбе због сметање државине); ако странка пропусти да предлог за враћање у пређашње стање поднесе благовремено, у законом прописаним роковима;⁵² ако је пропуштен рок из чл. 110 ст. 2 и 3 ЗПП или ако је пропуштено рочиште одређено поводом предлога за враћање у пређашње стање;⁵³ ако странка враћање у пређашње стање предложи због пропуста суда,⁵⁴ итд.

4. Уместо закључка

Враћање у пређашње стање је важан институт процесног права који одражава настојање да се у парничном поступку странкама омогући исти процесни третман, односно да се позиција странке не погорша ако она не сноси кривицу за пропуштање процесне радње. То је средство које треба да омогући правично суђење, односно да допринесе остварењу равноправности и

---

⁴⁸ Трива, С., Белајец, В., Дика, М., *Грађанско парнично процесно право*, Загреб, 1986, стр. 313.

⁴⁹ Станковић Г., Боранијашевић, В., *нав. дело*, стр. 279, Јакшић, А., *Грађанско процесно право*, Београд, 2021, стр. 306.

⁵⁰ Станковић, Г., *Лексикон грађанског процесног права*, Београд, 2018, стр. 33.

⁵¹ Као пример у теорији је наведено да доношење допунске пресуде странка може да предложи у року од петнаест дана од пријема пресуде (чл. 356 ЗПП). Пропуштање овог рока доводи до преклузије, Међутим, тужилац може да подигне нову тужбу против туженог. Јакшић, А., *нав. дело*, стр. 308.

⁵² ЗПП, чл. 110 ст. 2 и 3

⁵³ ЗПП, чл. 111. Наведеном одредбом се искључује могућност да странка неограничено продужава поступак.

⁵⁴ Имајући у виду одредбе чл. 109 ЗПП, јасно произилази да се предлог за враћање у пређашње стање може поднети уколико је странка пропустила да предузме одређену процесну радњу, да приступи на рочиште, и да је услед тога изгубила право на предузимање радње. Са друге стране не може се тражити враћање у пређашње стање зато што је суд пропустио предузимање одређене процесне радње, а достављање судске одлуке је радња суда, с обзиром да је правно средство против незаконитог поступања суда жалба (Решење Вишег суда у Чачку, Гж. 316/2020 од 30.4.2020. године)

једнакости странака у поступку.⁵⁵ Из садржине законских одредби о *restitutio in integrum* произилази да у случају постојања оправданих разлога, странци, за коју су наступиле штетне последице пропуштања рока или рочишта, на располагању стоји овај институт за отклањање тих последица. Дакле, циљ овог процесног института, специфичног по својим карактеристикама, је омогућавање странци враћања у процесну ситуацију која је постојала пре њеног пропуштања и омогућавање да пропуштену радњу поново предузме, уз услов да су испуњене одређене законом прописане претпоставке односно услови. Проблем везан за овај институт увек се односи на тумачење суда, односно оцену да ли је узрок пропуштања оправдан или неоправдан. При томе, нема јасних критеријума којима се суд руководи у оцени оправданости узрока пропуштања, већ усвајање предлога за враћање у пређашње стање зависи од конкретних околности и оцене поступајућег судије.

У раду су приказана основна обележја овог института *de lege lata*, са посебним освртом на ставове теорије и примере из судске праксе. При томе, ставови теорије и судске праксе изнети у раду израз су потребе да се овај институт на свеобухватан начин изложи и уочи има ли потребе да се део националног прописа којим је регулисан овај институт усагласи са препорукама Европске уније (ЕУ) и Савета Европе.

У ситуацији када не постоји наднационални корпус процесних правила у правом смислу речи, односно не постоје супранационалне норме које регулишу грађански судски поступак у класичном значењу, па самим тим ни институт враћања у пређашње стање у његовом оквиру, усклађеност овог института регулисаног ЗПП са европским стандардима може се оценити поређењем са законима у раду наведених држава региона, од којих су неке чланице ЕУ. Поред у највећој мери сличности и одређене неспорне делотворности процесних решења везаних за овај институт, законодавни приступ овом питању једног броја наведених држава у извесној мери се ипак разликује, нпр. у елементу који се односи на недопуштеност враћања у пређашње стање ако се пропуштање странке може приписати (битној) повреди поступка због које се може изјавити правни лек. Овакво решење је добро и прихватљиво, па у постојећем ЗПП има простора за унапређење у овом смислу, чиме би се у већој мери конкретизовало начело суђења у разумном року, односно спровођење поступка без одуговлачења и смањили трошкови. Односно, овом изменом би се остварила додатна два циља – ефикасност у поступку и уштеда трошкова, јер је Републици Србији као кандидату за чланство у ЕУ један од приоритетних задатака ефикасност у пружању правне заштите, што је стандард проистекао у

---

⁵⁵ Ово право подразумева да је суд свакој од странака дужан да пружи могућност да се користи процесним средствима како у односу на супротну страну не би дошла у суштински неповољнији положај. У том смислу Јакшић, А., *Европска конвенција о људским правима – коментар*, Београд, 2006, стр. 194.

ЕУ, која шири своје вредности и начела и ван својих граница, али и стандард Савета Европе.

*Sanda Ćorac, Ph.D.,
Assistant Professor*

RESTITUTION IN PREVIOUS CONDITION IN THE LITIGATION PROCEDURE LAW OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

The paper deals with the procedural institution of restitutio in integrum (restitution in previous condition) through the analysis of the conditions stipulated by the law and the reasons (justified and unjustified) that the court is guided by. This procedural instrument aims to protect the parties in a proceeding from the legal consequences of missing a deadline or a hearing, if there are justified reasons for that omission. At the same time, the law does not regulate specifically what is considered a justified reason, so this term is considered a standard whose more detailed determination is given by the courts, through their interpretations of this term in court practice.

Key words: *Restitution in previous condition, Civil Procedure Law, Justified and unjustified reasons, Court practice.*

Литература

- Бодирога, Н., *Враћање у пређашње стање у парничном поступку*, Гласник Адвокатске коморе Војводине, бр. 10/2008.
- Zuglia, S., *Грађански парнични поступак ФНРЈ*, Загреб, 1957.
- Јакшић, А., *Грађанско процесно право*, Београд, 2021.
- Јакшић, А., *Европска конвенција о људским правима – коментар*, Београд, 2006.
- Палачковић, Д., *Парнично процесно право*, Крагујевац, 2004.
- Петрушић, Н., Симоновић, Д., *Коментар закона о парничном поступку*, Београд, 2012.
- Познић, Б., *Коментар Закона о парничном поступку*, Београд, 2009.
- Познић, Б., Ракић Водинелић, В., *Грађанско процесно право*, Београд, 2015.

Поњавић, З., *Правичност у остваривању имовинских породичних односа*, Зборник радова: Дани породичног права - Имовинскоправни аспекти породичних односа, Мостар, бр. 6/2018.

Станковић, Г., Боранијашевић, В., *Грађанско процесно право*, Ниш, 2020.

Станковић, Г., *Лексикон грађанског процесног права*, Београд, 2018.

Станковић, Г., Рачић, Р., *Парнично процесно право*, Бања Лука, 2010.

Трива, С., Белајец, В., Дика, М., *Грађанско парнично процесно право*, Загреб, 1986.

Чизмић, Ј., *Поврат у пријашње стање*, Правни живот бр.13/2007.

Трива, С., Дика, М., *Грађанско парнично процесно право*, Загреб, 2004.

Закон о измјенама и допунама Закона о парничном поступку, НН 117/2003

Закон о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине (Сл. новине ФБиХ, бр. 53/2003, 73/2005, 19/2006 и 98/2015)

Закон о парничном поступку Хрватске (СЛ СФРЈ, 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, и НН 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22)

Закон о pravdнем postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečišćeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 16/19 – ZNP-1, 70/19 – odl. US, 1/22 – odl. US in 3/22 – ZDeb)

Закон за парнична постапка (Службен весник на Република Македонија, бр.7/2011/пречистен текст/ и бр. 124/2015)

Закон о парничном поступку (Сл. гласник РС, бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС, 74/2013 - одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020)

Закон о парничном поступку (Сл. лист СФРЈ, бр. 4/77)

Закон о парничном поступку Републике Српске (Сл. гласник РС, бр. 58/2003, 85/2003, 74/2005, 63/2007, 105/2008 - одлука УС, 45/2009 - одлука УС, 49/2009, 61/2013 и 109/2021 - одлука УС)

Закон о парничном поступку Црне Горе (Сл. лист РЦГ, бр. 22/2004, 28/2005 - одлука УС и 76/2006 и "Сл. лист ЦГ", бр. 47/2015 - др. закон, 48/2015, 51/2017, 75/2017 - одлука УС, 62/2018 - одлука УС, 34/2019, 42/2019 - испр. и 76/2020)

Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења Привредног апелационог суда одржаној 23.10.2012. године - Судска пракса привредних судова - Билтен бр. 3/2012

Пресуда Привредног апелационог суда, Пж. 5706/2016 од 15.6.2017. године

Решење Апелационог суда у Нишу, Гж 1182/2020 од 10.6.2020. године

Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 210/2016 од 8.2.2016. године

Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 375/2018(2017) од 7.5.2018. године

Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 457/2017(2015) од 29.5.2017. године

Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж. 61/2016(1998) од 15.1.2016. године

Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж2. 2/2014(2013) од 22.1.2014. године

Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж2. 32/2017(2016) од 27.9.2017. године

Решење Вишег суда у Суботици, Гж. 206/2017 од 5.12.2018. године

Решење Вишег суда у Чачку, Гж. 1334/2019 од 17.6.2020. године

Решење Вишег суда у Чачку, Гж. 316/2020 од 30.4.2020. године

Решење Вишег суда у Чачку, Гж. 341/2020 од 24.2.2020. године

Решење Вишег суда у Чачку, Гж. 521/2015 од 3.2.2016. године

Решење Вишег суда у Чачку, Гж. 704/2018 од 28.1.2019. године

Решење Вишег суда у Чачку, Гж. 707/2019 од 22.1.2020. године

Решење Привредног апелационог суда, Пж. 6585/2015 од 10.12.2015. године

Решење Привредног апелационог суда, Пж. 7585/2015 од 3.3.2016. године